

De kleine mensen bezoeken Nijmegen

Naar aanleiding van het artikel "Stempels uit een Sprookjesstad" in Novioposta nr. 78 heeft Jacques Rutten uitgezocht hoe het er in 1933 toeging toen het gezelschap Schaefer's Sprookjesstad "Lilliput" in Nijmegen neerstreek. Daarnaast vond hij gegevens over andere gezelschappen "kleine mensen".

Al jarenlang verzamel ik poststempels in het algemeen en Nijmeegse stempels in het bijzonder. Ik had in mijn collectie dan ook al een afdruk van het stempel *Nijmegen "Lilliput" Schaefer's Sprookjesstad* met als datum 7 mei 1933. Maar na een bezoek aan het archief in Nijmegen kan ik enkele vragen uit het artikel beantwoorden. Vooral in dagblad De Gelderlander was veel informatie te vinden.

Afb. 1 Het Nijmeegse stempel gebruikt op de laatste dag, 7 mei 1933

In De Gelderlander van dinsdag 25 april en woensdag 26 april werd de komst van de Sprookjesstad naar Nijmegen per advertentie aangekondigd. Oorspronkelijk zou de stad opgebouwd worden op het Bijleveldterrein, maar op 27 april werd gemeld dat Kelfkensbosch de uiteindelijke locatie was geworden. Daar was inmiddels de opbouw in volle gang, want de opening moest plaatsvinden op zaterdag 29 april.

Oranjevereniging "Door Eendracht Sterk" (D.E.S.) kondigde op vrijdag een groot kinderfeest aan voor zondag 30 april, waarbij ook een bezoek aan de Sprookjesstad inbegrepen was. De 30e april, Prinsessedag, was de verjaardag van de toenmalige Kroonprinses Juliana. De Oranjevereniging had ook aan de volwassenen gedacht: nieuwe leden konden hun contributiekaart ophalen in de Sprookjesstad en kregen daarbij een reductie van 20 cent op de entreprijs.

Negen dagen zou Sprookjesstad "Lilliput" in Nijmegen te bezoeken zijn en na het - volgens de advertentie - "triumfale succes in A'dam" werd er veel publiek verwacht. De eerste duizend kinderen zouden bovendien gratis naar binnen mogen.

Marechaussee te paard

Er was veel belangstelling verwacht voor de Sprookjesstad, en die kwam er ook. Vooral het Oranje-kinderfeest op 30 april was een knaller, met 2500 deelnemende kinderen. Het bericht uit De Gelderlander van de volgende dag spreekt voor zichzelf:

Op den Prinsesse-dag van gisteren hebben 2500 kinderen genoten in de miniatuurwereld op Kelfkensbosch, dank zij de welwillende medewerking der directie van de Lilliputstad. Wat zij daar gezien hebben? Waarschijnlijk meer dan de volwassenen. Zij zagen alles precies zoo mooi, zooals zij het zich in hun spel en droomen voorstelden. Een kleine keuken met klein keukengerief, heeren in zakformaat met groote sigaren en voornaam kuchend. De Lilliputters keken in den beginne wel een weinig beduusd, toen ze plots zoo'n groot aantal kinderen voor de stadspoorten zagen verschijnen. Marechaussee te paard kon slechts de orde handhaven. Doch de burgemeester van Lilliput is een wijs man en wist er wel raad op. Wat de beschermende macht daarbuiten kon, dat presteerde zijn politie-corps ook. En als er eens een "ondeugd" zijn kunsten vertoonde, dan was de sterke arm van Hermandad wel in staat Lilliput zijn veiligheid te doen bewaren. Alles liep dan ook naar wensch, zoodat èn voor D.E.S. het een uitmuntend geslaagd feest mag heeten.

Afb. 4 De Sprookjesstad opgebouwd in een hal

Oorspronkelijk Duits?

Op prentbriefkaarten wordt het gezelschap *Schaefer's Sprookjesstad "Lilliput"* genoemd, maar ook wel *Schaefer's Wonder-Midgets*, *Chaffer's WonderMidgets* en *Maerchenstadt Lilliput Schaefer's Liliputaner*. Blijkbaar werd de naam aangepast aan het land waar men zich bevond. Op sommige kaarten ziet men op gebouwen teksten staan, bijvoorbeeld "Conditorei" en "Konfitüren", maar ook "Postkantoor" en "Hotel het Witte Paard". Het lijkt erop dat de kleine mensen oorspronkelijk uit Duitsland kwamen; de naam Schaefer en de bouwstijl van de huisjes doen erg Duits aan. Waarschijnlijk maakten ze gedurende de zomermaanden tournees en betrokken ze 's winters hun winterverblijf. Er bestaat namelijk een kaart waarop te zien is dat de Sprookjesstad duidelijk in een grote hal opgesteld is.

De concurrentie

Het gezelschap van Schaefer was niet de enige groep kleine mensen die door Europa trok. Bij het zoeken naar prentbriefkaarten over dit onderwerp kwam ik bijvoorbeeld ook kaarten tegen van *Schneider's Lilliputterstad en Revue* en *La Troupe des Lilliputiens "Katia"*, die optrad in het Casino in Parijs. Ik vond zelfs een Russische kaart zonder scheidingslijn op de adreszijde, die blijkbaar van vóór 1905 dateert, toen die scheidingslijn ingevoerd werd. Sommige van die kaarten zijn voorzien van herinneringsstempels, soms zelfs met de naam van een "Postmeister" erin, maar meestal zijn dit geen postale stempels. De

Afb. 5 In Parijs bevond zich het "Koninkrijk Lilliput"

Nederlandse stempels uit 1933 en 1937 zijn dat duidelijk wel. Zijn er lezers die postale stempels uit andere landen kunnen laten zien?

Afb. 6 Stempelafdrukken uit Amsterdam en Groningen